Пам'ятайте про Україну!

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація:
"Svoboda", 30 Montgomery St.
Jersey City, N.J. 07302
Телефони: (201) 434-0237
(201) 434-0807
з Ню Йорку (212) 227-4125
УНСоюз (201) 451-2200
з Ню Йорку (212) 227-5250

РІК LXXXIX. Ч. 80. ДЖЕРЗІ СИТІ І НЮ ЙОРК, П'ЯТНИЦЯ, 30-го КВІТНЯ 1982 ЦЕНТІВ 25 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, FRIDAY, APRIL 30, 1982 No. 80. VOL. LXXXIX.

Родину Ващенків КҐБ-істи побили на вулиці

Москва. — Чого варта обіцянки совєтської влади показують найкраще випадки з родиною Ващенків. Члени родини Ващенків разом з Лідією Ващенко, яка повернулася добровільно до сибірського міста Черногорськ, де її згідно з обіцянкою КГБ і міністерства внутрішніх справ мали дати право на виїзд поза кордони СССР, вимагали від влади виконання тієї обіцянки. Коли вони удалися з тією справою до місцевої влади, їх не пустили до урядового будинку, а відтак під будинком КҐБісти й міліція побили їх, закидаючи їм, що вони демонструють.

Вістки про це передали до публічного відома ті члени родини Ващенків, що ще й далі перебувають в приміщенні американської амбасади в Москві, щоб уникнути переслідувань з боку совєтської влади. В амбасаді перебувають батько й мати Лідії та дві сестри. Лідія була захворіла небезпечно в часі голодівки, яку вона почала на Різдво цього року, щоб змінити свою і своєї родини вимогу виїхати за кордон, і її відставили до шпиталю для рятування здоров'я. В шпиталі совєтська влада пообіцяла їй видання права на виїзд, але це можливо, як казали представники влади, зробити тільки в Черногорську, де Ващенки жили перед тим. Опираючись на тій обіцянці і на формальному забезпеченні совєтською владою спокійного переїзду до Черногорська та перебування там, Лідія повернулася й тепер чекає на обіцяні папери. Коли ж паперів вона не дістала, пішла із своїми братами до пашпортного уряду і тут їх наперед усунено з будинку, а відтак на вулиці побито.

З родиною Ващенків у американській амбасаді перебувають Марія Чмихалова та її син Тимофій. І вони вимагають дозволу на виїзд поза кордони ЗСА. Але їм, так як і Ващенкам, оце вже четвертий рік таких дозволів совєтська влада не видає.

Сучасна зміна осіб приведе до зміни політики СССР

Вашінгтон. — Совєтська правляча кліка на чолі з Леонідом Брежнєвим догорає, і прихід нових людей є уже тільки питанням найближчого часу. Як звичайно в СССР, де немає устійненої системи перебрання влади новими людьми, а приводить до неї тільки смерть або палатний переворот, і тепер ще не можна сказати, хто буде наслідником Брежнєва та які будуть його найближчі співробітники. Одно певне, що нові люди будуть змушені розпочати нову політику, бо іншого виходу немає у ситуації, що її створили Брежнєв і його камарилья.

Совєтський Союз опинився у сліпій вулиці всередині та назовні. Понад шістдесят років надлюдських зусиль і терпінь населення СССР не тільки що не створив обіцяного раю, але повторні господарські кризи, катастрофальні жнива, а над тим усім диктатура монопартії створюють неносильні умови існування. Назовні політика збройна і шантажу тими збросннями, агресії й проникання на цю раз нові території поставили сіт на ноги, а Совєтському Союзові у нічому, крім нових клопотів, не допомогли. Конечні зміни можуть бути або в напрямі загострення, або злагіднення політичної лінії.

Державний секретар Александер Гейґ у своєму виступі на форумі Торговельної палати у Вашінгтоні у вівторок, 27-го квітня ц.р., висловив думку, що нові люди, які прийдуть до влади в Кремлі, будуть змушені повернути до злагіднення. Гейґ сказав: „В ім'я утопійної ідеї совєтський тоталітаризм накидає один соціяльний модель не тільки на свій нарід, але й на всю зростаючу імперію. Протилежно до того сили демократії намагаються будувати національні й інтернаціональні інституції на підставі різноманітности, особистого вибору і мирної зміни. Боротьба між тими двома підходами буде продовжуватися. У десятилітті 1980 років, коли Совєтський Союз переходитиме крізь зміну керівництва, по всякій правдоподібності, він натраплятиме на ще більші господарські труднощі та зростаючу міжнародну ізоляцію. Протягом цього плинного й небезпечного періоду зміни відносин між великодержавами ЗСА мусять виразно вказати Совєтському Союзові, що за агресію треба платити, а за поміркування можна мати нагороди. В часі, коли приходитиме нове совєтське керівництво, ми даватимемо їм сигнал про великі користі зі збільшеної поміркованости". На думку Гейґа, така внутрішня ситуація в СССР і з'ясована постава Заходу, а зокрема ЗСА, доведуть нових провідників СССР, які вже не будуть такими невільниками комуністичної догми, як остоірішні — Ленін-Сталін-Хрущов-Брежнєв, — Кремль до опам'ятання й глибших змін. Тим більше, що Захід — як припускає секретар Гейґ, — постійно даватиме „енергійну підтримку демократичним силам всюди, де вони будуть проявлятися — включно з країнами, які є тепер в руках комуністів. Бо ми хочемо, щоб співзмагання демократії й комунізму було ведене в мирній і політичній площині, але ми також будемо постачати в потребі й інші засоби, якщо Совєтський Союз настоюватиме на силових засобах боротьби".

Віцепрезидент Буш відвідає КНР

Вашінгтон. — Тут повідомив Білий Дім і Державний департамент, що Джордж Буш, віцепрезидент ЗСА, відвідає вже на початку наступного місяця КНР. Ціллю його відвідин буде не лише розв'язка існуючого непорозуміння між Пекіном і Вашінгтоном в справі продажу американської зброї Тайванові, але також наладнання дальшої поширеної співпраці.

Як подав речник Державного департаменту Ларрі Спікс, поїздку цю заініціював особисто президент Роналд Реґен, а рішення у тій справі винесено перед терепішньою поїздкою віцепрезидента Буша до Південної Кореї, Японії, Сінгапуру, Австралії та Нової Зеляндії. Саме тепер тривають між столицями обидвох країн розмови в справі програми перебування Буша в Китаю.

Питання продажу зброї, чи запасних частин до неї, Тайванові не зійшло з денного порядку в контактах між ЗСА і КНР після того, коли Уряд ЗСА повідомив про своє рішення той продаж перевести у життя, а при цьому приобіцяв Китаєві, що надалі зброї Тайванові продавати не буде. КНР прийняла це до відома й не обнизила, після американського рішення продажу дипломатичні ранги своєї амбасади у Вашінгтоні, завдяки чому розмови могли відбуватися у спокійнішій атмосфері.

Всетаки труднощі є чималі, бо обидві сторони підкреслюють важливі аргументи. ЗСА свої раніші зобов'язання супроти Тайваню, а КНР свої суверенні права над Тайваном, як частиною Китаю. У зв'язку з тим розмови вимагатимуть довшого часу для остаточного успішного закінчення. Віцепрезидент Буш має особливо добрий ґрунт для ведення розмов з китайським урядом, бо він уже був у Пекіні американським представником і керівником дипломатичної місії перед повним знормалізуванням відносин між тими двома країнами, а так само відбув поїздку до Пекіну перед президентськими виборами в ЗСА, коли Китай виявив занепокоєння заявами Роналда Реґена, тоді ще кандидата на пост Президента ЗСА, в справі Тайвану.

АНГЛІЯ НАЛОЖИЛА БЛЬОКАДУ НА ФАЛЬКЛЯНДСЬКІ ОСТРОВИ

Лондон, Англія. — Згідно з останніми інформаціями з англійських джерел головна частина британської фльоти осягнула призначені їй фалькляндські води й тепер перегруповується для виконання доручених їй завдань. Британський уряд заявив від п'ятниці, 30-го квітня тотальну морську й повітряну бльокаду островів та морських просторів довкруги тих островів на віддалі 200 миль від берегів, а командування британських збройних сил повідомило, що на островах вже висадилися відділи спеціяльних призначень, які крім інших завдань приготовляють терен та умови для висадки більших військових з'єднань.

Обидві сторони повідомили ЗСА, які перебрали на себе ролю посередника, що вони студіюють останні пропозиції, передані їм державним секретарем Александром Гейґом. Після отримання тих пропозицій правляча хунта в Арґентині заявила, що відкидає їх, але відтак змінила свою поставу. В тих пропозиціях немає відкликів ані до вимоги Арґентини передати їй повну суверенність над Фалькляндськими островами, ані до настоювання Великої Британії, що рішення мусить бути вповні передане населенню островів. В дипломатичних колах висловлюють думку, що через те обидві сторони відкинять ті останні американські пропозиції.

Час для мирної полагоди конфлікту вже майже зовсім вичерпаний, бо надходя на зима на Південній півкулі змушує англійців перевести заплановані наміри якнайскорше в життя, або відложити їх до осени цього року, коли туди прийде весна. Британська фльота, зближаючись до Фальклян дських островів, опинилася в центрі морської бурі, яка в тих околицях є особливо жорстока й небезпечна. Командир британських збройних сил на тому просторі адмірал Джан Вудворд заповів, що збройна боротьба, якщо прийде до неї, буде довга й крива ва.

В Арґентині після хвилі першого ентузіязму щораз більш слідна поляризація різних суспільних і політичних сил. Людські маси, що за згодою арґентинської правлячої хунти вийшли на вулиці міст демонструвати, стали важливим чинником арґентинської політичної ситуації. Різні угруповання видають комунікати й звернення до мас, закликаючи їх підтримати позиції тих груп. Навіть комуністична партія Арґентини проявилася дуже активно. Закордонні спостерігачі побоюються, що опанована агітаторами й демагогами та зовсім неконтрольована хутно людська маса на вулицях може повернутися в зовсім непередбаченому напрямі. Покищо правляча хунта, зложена з трьох генералів — президента Леопольдо Ґальтієрі, адмірала Хорге Іссака Анаї, командира морських сил і командира летунства, генерала Базилія Лямі Дозо — не виявляє ніяких внутрішніх розходжень.

В Англії опозиційна Лейбор партія обмежила свою підтримку урядові консерватистів і частина тієї партії почала критику заходів уряду у фалькляндській ситуації, а англійські союзники в Европі, які зразу підтримали беззастережно Велику Британію у її конфлікті з Арґентиною, тепер щораз голосніше висловлюються за компромісово розв'язкою того конфлікту.

Танцювальний „воркшап" розпочинається в УІА

Ню Йорк, Н. Й. — Серія танцювальних семінарів — „воркшап'ів" під заголовком „Вислів XX століття в українському танку", розпочинається в неділю, 2-го травня, в Українському Інституті Америки тут, о 7-ій годині вечора. Цей „воркшап" відбуватиметься протягом п'яти неділь місяця травня, закінчуючись 30-го травня.

Курс спонзорує новозорганізована Група Сучасних Артистів, яка постала при Українському Народному Союзі та Українському Інституті Америки спільно з ініціятиви Відділу Братської діяльности УНС, що його очолює Марта Кордуба. Веством „воркшап" балерина модерного танцю Нуся Мартинюк, яка тепер виступає в складі танцювальної компанії „Здено Денс Компані". Перед цим вона танцювала в „Ніколаї Денс" Театрі в Ню Йорку. Балерина і хореограф, вона має маґістерський ступінь в освітній ділянці і викладала танець у Темпл університеті. У цьому „воркшапі" Н. Мартинюк інтеґруватиме принципи українського народного танцю з модерним танком у намаганні і з метою настільки зацікавити цим новим мистецьким спрямуванням своїх курсантів, щоб можна було плянувати постійну танцювальну групу з таким модерно-українізованим репертуаром.

Група Сучасних Артистів УНС-УІА має в пляні не тільки танечний „воркшап", а також музично-драматичний, що має відбутися в місяцях травні та червні в приміщеннях Українського Інституту Америки. УІА міститься на розі П'ятої авеню і 79-ої вулиці (2 Е. 79-th St.). Про докладніші інформації слід дзвонити до Відділу Братської діяльности УНС на число телефону: (212) 227-6250 або (201) 451-2200.

ТЕРОРИСТИ З ЧЕРВОНИХ БРИҐАД В ІТАЛІЇ поновили свою діяльність після схоплення, а відтак звільнення поліцією американського генерала Джеймса Дозієра. Терористи вбили в авті на дорозі дорадника італійського провінційного уряду Раффаеля Дель Каґліяно та його шофера. Вбивникам вдалося втекти.

Д-Р ДЖЕЙМС МЕЙС ДОПОВІДАВ ПРО „ВЕЛИКИЙ ГОЛОД"

Ню Йорк, Н. Й. (Л. Волянська). — Молодий 30-річний американський учений д-р Джеймс Мейс, науковий співробітник Українського Наукового Інституту Гарвардського Університету, який тепер допомагає проф. д-рові Робертові Конквестові, авторові плянованої монументальної праці „Терор колективізації" про голод в Україні 1932-1933 років, в призбиранні матеріялів для книги, і який сам працює над своєю власною книжкою, що називатиметься „The Great Hunger: Soviet Ukraine, 1933", доповідав тут, у приміщенні Українського Інституту Америки і на форумі УІА, — інститут тепер розпочав співпрацювати з УНІҐУ, — в неділю, 4-го квітня, перед українськими громадянами Ню Йорку, що їх у залі УІА було коло сотні. Керував зустрічю мґр Володимир Баранецький, один з директорів Інституту. З д-ром Мейсом був С. Максудов, член УНІҐУ, який якраз опрацьовує статистику кількох переписів населення в СССР, в тому і злощасного перепису населення 1937 року, що був незгідний з Сталіним знищений разом з тими, хто переводив перепис. Бо цей перепис виявив катастрофальне зменшення населення — через штучний голод на Україні й Кубанщині 1932-1933 років.

Під час відвідин Головної Канцелярії УНСоюзу представники Українського Гарварду на розмові з Екзекутивою УНС. Сидять (зліва): Уляна Дячук (УНС), д-р Джеймс Мейс (УНІҐУ), д-р Іван О. Флис (УНС) і Анна Іванів (меценат ФКУ). Стоять: Володимир Сохан (УНС), Богдан Тарнавський (ФКУ і УНІҐУ) і Васль Оріховський (УНС).

Д-р Джеймс Мейс говорив про український голокост з глибоким знанням, що і не дивно, бо він — учень проф. Р. Шпорлюка з Мічиґенського університету і докторською дисертацією його була праця „Комунізм і дилема національного визволення: національний комунізм в Совєтській Україні, 1918-1933".

Від літа минулого року він взявся інтенсивно за підготовку нової праці, яку пише і яка буде закінчена на початку 1984 року (проф. Конквест має скінчити свій труд про український голокост влітку 1983 року). Пише Дж. Мейс свою працю англійською мовою, хоч знає добре і українську — в письмі і слові.

У виступі д-ра Мейса було про особливість і унікальність голоду в Україні в 1932-1933 роках, бо у різниці від „клясичного" голоду, який наступає на певній території чи в певній країні, бо не дописали жнива і був природний недобір урожаю

(Закінчення на стор. 3)

Міттеран критикує американську пресу

Копенгаген, Данія. — Президент Франції Франсуа Міттеран, який прибув в середу, 28-го квітня, до Копенгагену на візиту, дав інтерв'ю данським журналістам, у якому він вказав на різні його розходження з цілями й методами американської політики та на незрозуміння американської преси різних ситуацій, а в зв'язку з тим постачені непорозуміння.

В липні цього року відбудеться чергова нарада президентів і прем'єр-міністрів головних західних індустріяльних країн. Конференція та відбудеться у Версальському замку й Міттеран готується до неї, бо її перебіг і висліди матимуть вагомий вплив на дальший розвиток господарського життя і співпраці між тими країнами, а також на політику.

Президент Міттеран наголосив, що недобре є, коли американська преса не хоче зрозуміти, що він заступає французьку точку зору й інтереси Франції та добро французького народу, так як американська преса заступає американську точку зору й американські інтереси. Він вказав на те, що коли він не погоджується з політикою Москви та коли політика йде в розріз із загальними інтересами і намагається всюди перевести російську точку зору, тоді він ніколи не вагається сказати Москві „ні". Але так само він каже Вашінґтонові „ні", коли не згідний з американською політикою.

Міттеран з'ясував розбіжності між ЗСА і Францією у відношенні до республіки Ель Сальвадор. На його думку ЗСА зачасто підтримують диктаторські елементи й тих у Середній Америці, що посідають великі маєтки й завдяки тому володіють політикою своїх країн, а крім цього використовують убогу частину населення. Міттеран висловився за тим, щоб підтримати народні маси й дати їм змогу здобути відповідний рівень матеріяльного добробуту та співвирішні впливи в своїх державах.

Франція, яка є третім доставцем зброї у світі, має подібну проблему з постачанням зброї, як і ЗСА. З продажем зброї треба бути обережним, бо забагато негативних елементів намагаються дістати її у свої руки, щоб опісля надуживати її не в інтересах своїх народів, а в своїх групових, партикулярних інтересах.

У світі

ВЕСНЯНА ПОГОДА ПРИНЕСЛА ПОЖВАВЛЕННЯ бойових операцій афганських самостійників. Не зважаючи на намагання совєтських військ та їхніх афганських союзників, афганські самостійницькі збройні сили й далі тримаються в околицях Кабуля та переводять свої операції. В половині квітня їхні відділи перевели наступальні акції на опірні пункти совєтських і сателітних афганських з'єднань. Вив'язалися завзяті бої, в яких росіяни понесли чималі втрати в людях, а крім цього були змушені залишити численну зброю, виряд, амуніцію та харчі. Як досі вдалося ствердити, загинуло коло 30 совєтських вояків і старшин, а крім цього якесь число афганців. Крім цього бої під Кабулем, який відбувся на дорозі до Пахману, інший бій відбувся тієї самої ночі на південний схід від Кабуля. В ньому також згинули численні російські й афганські урядові старшини й вояки, одначе навіть приблизного числа жертв не можна було ствердити.

В МАДРИДІ ДОБІГАЄ ДО КІНЦЯ ПРОЦЕС проти групи старшин і одного цивільного обвинуваченого, яким прокуратура закидає підготову й участь в державному перевороті. Всіх обвинувачених є 33 особи. Прокуратор вимагає для обвинувачених високих вироків тюрми, а для трьох головних обвинувачених по 30 років. Обвинувачені та їхні оборонці намагалися представити цілу справу як несерйозну, й у тому підтримує їх значна частина еспанського суспільства. Головними обвинуваченими є генерали Джеймс Мілянс дель Бош та Альфонсо Армада Комін і полковник Антоніо Техеро Моліна, який був командиром цивільної ґвардії. Генерал Бош є приятелем короля Еспанії, якого змовники сподівалися перемовити на свій бік. Всякі спроби оборонців вплинути на прокуратуру, щоб вона злагіднила оцінку вини обвинувачених і погодилася на зміну кваліфікації тієї вини не дали успіху. Головний прокуратор генерал Хозе Мануель Клявер у своєму заключному слові залишив кваліфікацію вини й вимоги присудів такими самими, як вони були в акті обвинувачення.

ПАСАЖИРСЬКИЙ КИТАЙСЬКИЙ ЛІТАК З 112 пасажирами й обслугою розбився по дорозі з Шанхаю до Ґуйліну. Офіційне китайське інформаційне агентство подало вістку про це до публічного відома. На літаку мали знаходитися, крім китайців, ще й численні закордонні туристи, а серед них американці. Як подають китайські джерела, всі пасажири, як і залога літака загинули в катастрофі. Дотепер КНР не подавала інформацій про такі катастрофи, але в останньому випадку йдеться також про закордонні жертви й тому урядові чинники змінили своє поступування. Причина катастрофи досі ще офіційно не підтверджена, але обсерваційна служба обсерваторії в Гонконгу подала до відома, що погода в районі катастрофи була погана й це могло бути причиною випадку.

ВИБОРИ ДО ПРОВІНЦІЙНОГО ПАРЛЯМЕНТУ в провінції Саскачеван принесли величезну несподіванку. Парлямент має 64 депутати, а консервативні здобули 57 мандатів, тобто неймовірно високу абсолютну більшість. Досі, починаючи від закінчення Другої світової війни, з винятком загальної перерви на сім років, ліва Нова демократична партія здобувала завжди більшість і номінувала свій склад провінційного кабінету. Ліберальна партія, яка має абсолютну більшість у федеральному парляменті в Оттаві, не здобула ані одного мандату й таким чином далі не має ані одного провінційного прем'єрства у своїх руках. Зате консервативна партія має аж сім провінційних прем'єрств у своїх руках, бо в семи провінціях має більшість у парляменті. В Квебеку Парті Квебекуа, яка добивається виходу з Канади й створення окремої франкомовної держави, має уряд у своїх руках, в Манітобі — Нова демократична партія. В Бритіш Колумбії більшість у провінційному парляменті та уряд має крайньо права Партія соціяльного кредиту.

ДВА АРАБСЬКІ КОРОЛІ — ГУССЕЙН З ЙОРДАНІЇ та Гассан II з Марокко — вислали ґратуляційні телеграми президентові Єгипту Госні Мубаракові з приводу звільнення решти Синайського півострова Ізраїлем та передання його Єгиптові. Обидва королі побажали президентові успіхів у його намаганнях добитися повних державних прав для арабських мешканців Ізраїля і створення ними власної держави на правому березі Йордану та в Газі. Сирія виступила не лише проти Єгипту, але також проти обидвох королів за їхні ґратуляції президентові Мубаракові.

В Америці

ПРЕЗИДЕНТ РЕҐЕН ВІДБУВ РОЗМОВИ З демократичним лідером з Палати Репрезентантів і республіканським лідером з Сенату у його особистому намаганні вивести контроверсійну справу його бюджету з імпасу. Він розмовляв зі спікером Палати Томасом П. О'Нілом, мол., і провідником сенатської більшости республіканцем Говардом Г. Бейкером після того, як розмови на тему бюджету поміж республіканськими й демократичними законодавцями, що тривають вже місяці, не довели ні до чого. Відвідини Президента Капітолю в середу, 28-го квітня, мали теж показати всім законодавцям Конґресу, що Реґен іде бажанням Конґресу назустріч.

НАРЕШТІ ПІСЛЯ МАЙЖЕ 13-МІСЯЧНОЇ бездіяльности, розпочався суд над Джаном В. Гінклі мол., замаховцем на Президента, у Вашінгтоні, у вівторок, 27-го квітня, спочатку вибором лави присяжних, що як відомо, складатиметься з 12 осіб. Суд відібрав 22 найбільш відповідних для лави присяжних осіб з майже однієї сотні кандидатів. Гінклі, що вистрілив у Президента і поранив його та ще трьох осіб перед телевізійними камерами і перед численними очевидцями цього вчинку, сидів у залі суду без будь-якого виразу на обличчі протягом цілого дня, лише один раз глянувши на тих понад 90 осіб, що з них 12 його визнають винним або невинним.

АДМІРАЛ БАББІ Р. ІНМЕН, ЗАСТУПНИК ШЕФА Сі-Ай-Ей, що якраз зрезиґнував нещодавно з свого посту, виступив вперше після резиґнації на публічному форумі з промовою перед Американською часописною і видавничою асоціяцією, 27-го квітня у Сан Франсіско. У цікавій промові про працю американської розвідки він сказав, що вона добре дає і даватиме протягом 80-их років собі раду з совєтською розвідкою. Але Сі-Ай-Ей треба кращого знання світу, як ось щоб не повторилася історія з Арґентиною і її виступом проти Фалькляндських островів, про що Америка начебто не знала. Адмірал, хоч втішається великою популярністю серед „великої" ліберальної переважно американської преси, проте він не погоджується з вимогою цієї Асоціяції не обмежувати ніякою поправкою славнозвісний і сумнозвісний Акт свободи інформації, на підставі якого все і всім можна довідатися про найбільш „невральгічні" справи американської розвідки. Інмен уважає, що лише розв'яже цю справу поправка сенатора Джана Г. Чефі республіканця з Ровд Айленду; він пропонує, що Сі-Ай-Ей буде мала мати застереження до права доступу до певних її матеріялів повинна буде довести, що розкриття такої засекреченої справи й матеріялів „дійсно шкідливе для безпеки країни".

РИБНІ КОНСЕРВИ З ЛОСОСІ („САЛЬМОНУ"), вироблені на Алясці, в кількості 55 мільйонів півфунтових консервних бляшанок відкликані тепер з полиць продуктових крамниць як шкідливі, Адміністрацією харчів і ліків. Досі, проте, відома смерть лише однієї особи в Бельгії, що померла від „ботулізму". В деяких консервах відкрито наявність маленьких дірок, через що риба попсувалася. Адміністрація харчів і ліків радить споживачам бути обережними з таким „лососем у консервах" і при наймешьшій підозрі відвіти їх назад до крамниці, з якої цей продукт куплено.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893

Svoboda USPS (30-420 ISSN 0274-6964) is published daily except Sundays, Mondays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302
Subscription 1 year — $40.00, 6 months — $22.00, 3 months — $12.00.
UNA members 65¢ a month. Change of address — 50¢. Make checks or money orders payable to "Svoboda"
Postmaster: Send address changes to "Svoboda" P.O. Box 346, Jersey City, N.J. 07303

P.O. Box 346 Jersey City, N.J. 07303

Доктринерство і дійсність

Доктринерство має свою добре заслужену неславу. Це бо є звичайне заперечення життя і його високих творчих потреб, це є підпорядкування життєвих вимог народу й людини теоретичним, надуманим, звичайно скрайнім і життям не посвідченим твердженням. Доктринер не бачить життєвої дійсности, а задивлений у свою букву він ладен їй усе посвятити.

Найкращим прикладом доктринерства — совєтська система. Більше як сто років тому Маркс і Енґельс та інші червоні пророки висловили в свій час нові думки, до них опісля долучився Ленін та інші епігони, а тепер совєтська система тим давнім і віджилим думкам хоче підпорядкувати все живе та творче. А велику ціну за те платять народи поневолені в СССР; платить людина, якій система не дає ані розвинути своїх природних талантів і смаків, ані навіть бути собою. Міщух Маркс зненавидів село і селянина-кормителя людей і назвав сільське життя „ідіотським", а червоні доктринери в СССР захотіли ту „геніяльну доктрину" застосувати в життя. Усе мало виглядати як місто, а кожен мав бути якщо не фабричним робітником, то принаймні міщухом. Вони розгромили село, знищили верству кормителів, чесних, морально здорових селян, село перетворили в колгоспну чудасію, а тепер хліба як нема, так нема. Доктрина каже одне, а життя друге.

Очевидно, що доктринерство не обмежене до СССР. Воно є всюди та буде всюди. Бо кожна доктрина, навіть та, яка найбільше пов'язана з життям, може стати для певного типу людей непорушною догмою, буквою, яка заслонює цілий світ. І в нас його не бракує. Не раз здорове само по собі твердження стає такою „святою коровою", що її здалека треба обходити, бо йнакше можна попасти в біду.

У житті кожної громади, а ще більше в політичному житті доктринерство завжди доводило до непорозумінь, до фальшивих рішень і конфліктів, а найважливіше спричинювало іноді незалічимі шкоди. Особливо, коли на час не прийде опам'ятання. Власне на приклад такого опам'ятання, з якого приходить, мабуть зміна постави маємо намір вказати. Йдеться про сучасну Грецію, Грецію з соціялістичним урядом. Лідер тієї Греції, Андреас Папандреу — це людина неабиякого маштабу. Професор економіки, майстер пера і слова, людина з чималою життєвою візією. Побував він у світі, довгі роки вчився й викладав в ЗСА в кращих університетах економіку, мав змогу й добрі підстави для того, щоб створити свій погляд на життя, свою доктрину. Він став визнавцем соціялізму й прийшов до висновку, що долю Греції можна забезпечити та піднести життєвий рівень грецького народу здійснюванням соціялістичних тверджень і настанов.

У передвиборчій пропаґанді він обіцяв „перебудувати Грецію". Тільки перебудови можуть бути різні, а він рішив застосувати безкомпромісово соціялістичні напрямні. І тому в першу чергу, на його думку, треба перевести соціялізацію якнайбільше господарських станиць, позбутися приватних власників, а на їхнє місце встановити урядників. Відтак він пообіцяв відтягнути Грецію з Европейського спільного ринку, бо там, очевидно, капіталісти. Так само витягнути Грецію з НАТО, бо та оборонна коаліція Греції — непотрібна. Очевидно, що він пообіцяв позбавити ЗСА права мати свої оборонні бази в Греції, крім цього він ще прирік багато інших подібних „твердих обіцянок". Нарід у виборах пішов за ним, бо хотів зміни. Папандреу став прем'єром і прийшлося виконувати обіцянки.

Насамперед соціялізація. Ідея сама собою непогана, але коли прийшло до її здійснювання, то постало питання: хто краще працює власники підприємств, чи бюрократи? За прикладом не прийшлося далеко йти, бо вже сусідня Болгарія має „соціялістичну систему" і правлять нею державні й партійні апаратчики. А висліди... в країні садів і виноградників люди стоять у довгих черґах за виноградом, городиною й овочами. А далі, поза Болгарією, наприклад, у СССР то ще гірше, хоч власників не стало й усюди-тільки апаратчики. Вони очевидно, мають усе згідно з нормами номенклятури, але населення не має ще більше, як не мало будь-коли перед тим. Значить, коли хочеться усунути визиск й збагачування одних коштом других треба шукати якоїсь іншої дороги, а не тотальної соціялізації.

Не вийшло з плянами Папандреу в інших ділянках. Грецію витягнути із Европейського ринку дуже легко, але як заступити ті користі, що їх Греція має з приналежности до цього ринку. Можна причепитися до СССР, навіть стати його сателітом, а тоді будь-хай покаже Польща, Чехо-Словаччина, Румунія... А вийти з НАТО? Чому би ні? Тільки якже тоді бути одному в світі — іти разом з СССР? Бррр... І так далі.

Тож не диво, що прийшлося Папандреу передумати й переставлятися. Добре тільки, що він це починає робити на час та що він не є доктринером і життя грецького народу не підпорядковує милозвучним, але не дійсним доктринам.

Ярослав Гайвас

ЩЕ ОДНА СПРОБА ВИЙТИ З ТРУДНОЩІВ

Довголітні господарські занедбання у Китаї породили такі великі недомагання, що багато трудів і часу забере, заки та країна зможе з них вийти. Величезні простори, один більйон населення, яке треба нагодувати, взути та зодягнути, а в додатку до того пропорційно великі оборонні потреби проти головного сусіда Китаю — Совєтського Союзу, що після їхнього задоволення малощо залишається на господарську перебудову. А перебудовувати й будувати треба в багатьох випадках майже від основ і з того виникають великі труднощі.

„Чотири модернізації" — це була зовсім очевидна й правильна концепція. Але декілька років від започаткування інтенсивного переводження тих „чотирьох модернізацій" у життя показалося, як то було важко і скільки з прийнятих, а навіть реалізованих плянів треба було міняти, а кільки з великими втратами взагалі залишити. В тому складному образі є одно велике світло: аґрикультура й виживлення країни. Великим щастям для населення Китаю було те, що його комуністичні лідери всупереч догмам марксистської логіки не занедбали села, не посвятили аґрикультури насильній індустріялізації і власне тим вони врятували населення. Якщо б в Китаї був трапився такий божевільний як Ленін, чи Сталін, то він, зруйнувавши село й сільську господарку, пожинав би сьогодні страшні наслідки.

Китайські комуністи також робили різні експерименти на селі, але вони ані його, ані селянина не нищили.

Китайська комуністична революція, яка викинула на поверхню життя нові великі таланти й енерґії не змогла покищо в значній мірі подолати недоліків китайської економіки та її колосального відставання. КНР без сумніву добилася успіхів, і то чималих, але знову же не аж таких великих, щоб могти створити тривалі й достатні фундаменти для свого приспішеного росту та для зближення до світового господарського рівня. Власне за ці підстави вона мусить боротися тепер і це йде нелегко.

У Пекіні у вівторок, 16-го березня, відбулася пресова конференція міністра новоствореного міністерства закордонної торговлі і закордонних господарських зв'язків. Новий міністер жінка Чен Мугуа, спеціяліст господарських справ і довголітній працівник господарських міністерств. Створення того міністерства взагалі є також додатковим доказом різнорідних зусиль вийти з існуючих труднощів. Міністер Мугуа у своїй вступній інформаційній доповіді фактично обмежилася до загальників, в яких вона основну увагу присвятила запевненням, що закордонна політика та економічна співпраця Китаю із закордоном лишаться незмінні. Вона сказала: „Наша закордонна політика залишається без змін. Нашою довготривалою стратеґічною лінією є на базі власних сил поширювати наші економічні зв'язки зі закордонними країнами з метою реалізації нашої програми модернізації". Вона запевнила присутніх, що відтепер китайський уряд буде скрупулятно виконувати взяті на себе зобов'язання й підписані переговори. Заява була конче потрібною, бо недавні відкликування Пекіном різних господарських договорів і зобов'язань захитали довір'я до послідовности господарської політики Китаю.

Як і в усіх інших ділянках державного життя, так і в господарстві китайський уряд мусів зреорганізувати господарські міністерства й центральні відомства, які скорочено рівно на половину, а число господарських віцеміністрів зредуковано з 117 на 27.

Пресова конференція міністра Мугуа не вдоволила ані присутніх репортерів, ані представників різних закордонних фірм. Після її вступної доповіді поставлено їй рівно десять різних конкретних запитів, а вона ні на один не відповіла конкретно, але знову загальниками. Присутні були найбільш заінтересовані положенням на відтинку нафтової продукції в Китаї. Конференція відбулася напередодні відкриття великої, найбільшої виставки машин, приладів і технології розшуків за нафтовою ропою та її добуванням. У виставці бере участь дев'ять різних країн на чолі із ЗСА.

У тій виставці є репрезентовані майже всі індустріяльні країни Заходу. Зі ЗСА бере участь більше як 300 (триста!) промислових фірм і дослідних інститутів. Уряд ЗСА зняв усі обмеження на експорт усіх модерних влаштувань і технології до Китаю. Численну американську делеґацію очолював Клайд Бартон, президент американської Асоціяції нафтових інженерів. Одним з директорів виставки є американець Гю Джансон. Це вказує як серйозно оцінює американська сторона цю виставку й китайські господарські потреби, серед яких продукція нафтової ропи є на одному з перших місць. Понад 20 американських нафтових компаній, включно з найбільшими, бере участь у виставці, а так само майже всі більші нафтові компанії інших народів.

З китайського боку пороблено всі можливі заходи, для використання тієї виставки під кожним оглядом. Виставку відвідає коло 150,000 китайських експертів, техніків і передових нафтових робітників, які візьмуть участь у різних

(Закінчення на стор. 4)

Б. Цимбалістий

Ще про есей

Деякі запити і завваження Дарії Степаняк основані хіба на непорозумінні. Можливо, я не висловив своєї думки досить ясно, можливо, теж що, що Д. Степаняк читала мій есей з якимсь упередженням і тому зареаґувала поспішно на поодинокі слова чи речення без уваги на зміст усього розділу.

В есеї була мова про розчарування, почуття гіркости, жалю і люті після поразок і невдач. Такі настрої були пригожим ґрунтом для поширення ідеології Донцова, який був „нещадний... в критиці провідників Визвольної Революції" і т. д. Д. Степаняк зрозуміла, що це мова про такі невдачі, як виарештування проводу ОУН німцями під час Другої світової війни. Мені важко зрозуміти, як Д. Степаняк дійшла до таких висновків. Із усього тексту видно, що я мав на думці поразку Визвольних змагань 1917-20 років, а не події 1941-45 років. Чейже Донцов здобув вплив на молодь саме в період після Першої світової війни.

Ніде в есеї не було мови, що Донцов не мав би права висловлювати своїх поглядів. Очевидно він мав на це право так, як ми маємо право й обов'язок критично розцінювати його внесок у наше життя. Критика не означає заборони.

В есеї я міг обмежитися тільки до натяків про донощицтво і зрадництво. Я вибрав період другої половини XVII стор., бо тоді ми мали свою державу і проте наші гетьмани і старшини поводилися так ганебно. Я навів тільки кілька прикладів, а їх було багато більше в тому часі. Я згадав осуд Шевченка проти всяких перевертнів, „грязі „Москви", й перейшов до найновіших прикладів з життя в дипівських таборах та в ЗСА. Авторка завваги запитує, чому я опустив період Другої світової війни, коли було багато доносів. Так само можна питати, чому я опустив період Визвольної Революції чи польської окупації і т. п. В так короткому есеї я не міг подавати всієї історії зрадництва й донощицтва. Думаю, що таку історію варто було б написати так само, як варто тепер скористати з найновіших американських Законів і перевірити, хто і на кого доносив в Америці. Свідомість, що людська підлота колись вийде наверх, може відстрашити не одного потенційного донощика.

Про ген. Григоренка була лише згадка не для порівнювання його з Митрополитом Шептицьким, але для ілюстрації отого ідеологічного розуміння українства, яке звужує нашу націю. Для одних — українцем, до того головою української Церкви, не міг бути аристократ; для інших не міг бути російський генерал (П. Скоропадський), або тепер совєтський генерал П. Григоренко, а ще для інших — українцем не може бути атеїст. А якщо вірити деяким публіцистам, українськими патріотами перестали бути всі, які вийшли з теперішнього УККА, бож вони є нібито проти самостійности України і є „вислужниками Москви".

Якщо ми так легкою рукою будемо відписувати від українства усіх, що мають інші погляди на таку чи іншу справу, ми самі себе зліквідуємо як нація. Ген. Григоренко може мати свої ілюзії про можливість співпраці з росіянами, може помилятися в характері російської імперії, може робити таку чи іншу помилку, як, наприклад, своїм каяттям за совєтські злочини у відношенні до поляків, — але він таки є українцем доки таким себе почуває, й українським патріотом — доки боронить прав України до самостійности перед усім світом і для перемоги тієї ідеї готовий віддати свій час і труд. А це він робить. Галицьке суспільство обурювалося, коли граф Шептицький став Митрополитом. Воно не знало тоді, яким митрополитом він буде. Митрополит Шептицький мав час і нагоду виявити себе великим сином України. Ми не знаємо, яким виявився б ген. Григоренко, якби була відкрита війна України з Росією чи іншими сусідами. Хто зна, чи не став би він організатором або командуючим Українською армії.

Не розумію, що має спільного політика „блискучого відокремлення" з потребою зберігати таємниці й строгу дисципліну в підпіллі. Перш усього ані в післявоєнній Німеччині, ані тепер у ЗСА немає потреби бути в...підпіллі. Зрештою, яке це підпілля, коли всі знають, хто належить до якої партії? Тож політика відсепарування себе від решти політичного життя суспільности не має нічого спільного з потребою конспірації. Під час війни французьке, польське чи інше підпілля співпрацювало з іншими політичними групами, не вважаючи себе кастою „луччих людей", які єдині покликані керувати й вирішувати долю народу.

Вкінці кілька слів до запиту Д. Степаняк, як боротися, проти ворожнечі серед українців, яку ворог тільки підсилює? Це питання можна поставити ще так: як створити почуття національної згоди між українцями, як усувати намул неволі, залишений в думанні і поведінці українців довговіковою бездержавністю?

Кілька осіб ставили мені особисто це питання. Вважаю, що такі питання є найконструктивнішим відгуком на мій есей і мені було приємно їх почути. Метою ж мого есею було спонукати читачів призадуматися, як кожний з нас може допомагати в перемозі зрілого, державниць-

(Продовження на ст. 4)

Петро Оришкевич

ДО СТАТТІ „НА МАРҐІНЕСІ ОДНОЇ СТУДІЇ ПРО УКРАЇНЦІВ"

У „Свободі" в числі 39-му з 2-го березня 1982 року, появилась критична стаття Євгена Скоцка із Вашінґтону на мою публікацію „Географія Українців (Русинів) Великого Вашінґтону", видання Осередку НТШ у Вашінґтоні, 1981. Я докладно прочитав її, але не брався відповідати чи оправдуватися, бо вважав, за злишнє. Та, член управи нашого Осередку, д-р Іляріон Калиневич, спонукав мене до відповіді.

Євген Скоцко, мій краян зі Золочева, прибув ще перед війною до цієї країни, відомий український діяч на терені Вашінґтону 40-их років, респектований післявоєнною нашою іміґрацією (те саме відноситься до його дружини — Марії), має деякі застереження до моєї останньо опублікованої праці, на що постараюся дати вияснення.

Є. Скоцко пише: „...праця звертає увагу не так науковістю як своїм небувалим обробітком, з якого визирають наскрізь суб'єктивні критерії і методи. Наприклад, ввічі кидається зараховування до українців людей з прізвищами, нібито українськими, а насправді їх витягнено з телефонічних книг, не знаючи дійсного походження тих осіб; установлення чотирьох категорій українців, якими ніби є „американські українці" (куди включається „найбільш свідому нову іміґрацію" та більшість її дітей), українські американці", „руські американці" (закарпатського походження) та „розгублені українці (русини)", і т. п.". Але для автора критики найважливішим є це, що у розвідці не написано про історію вашінґтонських українців до часу приїзду нової еміґрації. І саме, три четверті статті — це розповідь про культурну працю маленької української вашінґтонської громади 40-их років цього століття. Далі він пише: „Затаювання чи перекручування історичної правди — не рідкість, ані теж не виключно українська „спеціяльність" — це явище старе, як світ. Це діється деколи зі злоби, а часто із зовсім невинних мотивів". В останньому параграфі є дещо признання за мою працю, але знову таки він повертає до того що вже писав — до суб'єктивних критеріїв клясифікації, та байдужности щодо історичного огляду.

Читаючи критику, вже на початку не міг я зрозуміти вислову Є. Скоцка „праця звертає увагу не так науковістю", тому це пропускаю. Фразу „небувалим обробітком", мабуть, автор розуміє в неґативнім значенні; тоді раджу авторові критики заглянути до відповідної географічної літератури. Тому, що моя публікація — нова тематика, неопрацьовувана перед тим, то треба було внести критерії для клясифікації українців, які в моєму розумінні є добрі, бо так я бачу українців Вашінґтону. Те, що ми маємо американських українців і українських американців видно вже хоч би по відвідуванні Богослужби у наших католицьких церквах; ті що ходять на українську Службу Божу говорять переважно по-українськи і такими почуваються, а у відвідувачів англійської Служби Божої розмовна мова переважно англійська, хоч називають себе ще українцями. Подібно справа мається з руськими американцями, які не мають з українцями зв'язків; тому їх зараховано до окремої категорії. Усіх інших, які належать до чужих церков, або ні, і ті, про яких не можна було зібрати інформацій та українські прізвища з телефонних книг — включено в четверту категорію — розгублених українців (русинів). Тут не конче треба було знати походження цієї останньої групи і чи дана особа почувається українцем; бо українське прізвище вказує на її українське походження. Знаю сам такі родини, які є поза українським життям, затратили свідомість свого походження, або стидаються признатись до українців (русинів). Якщо б Є. Скоцко вглибився у мою клясифікацію і пристосував її до осіб, які знає, то зрозумів би, що я не помиляюся. Можливо, що треба б ще клясифікацію поширити.

Не твердж, що моя публікація без помилок, яких годі було оминути. При визначуванні українських прізвищ у мене часто була непевність, чи вони належать лише українцям (русинам), про що пишу у „Вступі", а на непевні українські прізвища призначую 5 відсотків. Критика Є. Скоцка не оперта на нічому, бо він колись працював лише серед маленького кола українців, тому подане мною сучасне число українців (русинів) видається йому великим.

Щодо історії українців Вашінґтону, то тут зайшло між нами непорозуміння; я писав географію, а Є. Скоцко хоче бачити історію. Від приїзду нових поселенців минає вже 34 роки, отже і ця група має за собою історію, про яку я у своїй книжці не згадую Вправді, зразу в мене був намір помістити прізвища перших відомих українських поселенців Вашінґтону, що передав мені один „старий" еміґрант; але, коли у вересні 1980 року я читав свою доповідь на конференції НТШ, то один громадянин із нових поселенців, прізвище якого я відчитав, звернув мені увагу, що список є неправильний; тому я його не помістив. Шкода, що тоді не було

(Закінчення на стор. 4)

Л. Д.

„ХАРКІВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ОЧИМА КОЛИШНІХ СТУДЕНТІВ"

(ТЕМА КОНФЕРЕНЦІЇ УВАН У ЗСА)

II

Оксана Буревій

Наступним був виступ Оксани Буревій, яка вступила на геологічний факультет Харківського Університету 1939 року. Вона підкреслила зміни, що сталися від 1935 року.

У міжчасі Кремль проголосив, що діти за батьків не відповідають, і діти жертв масових арештів тридцятих років могли учитися у вузах. Училась і О. Буревій, хоч її батька розстріляли у „кіровські дні" в грудні 1934 року.

Безграмотних студентів не було. До університету приймали без іспиту відмінників, що закінчили десятирічки; на дванадцять вакансій на геолофічному відділі було 150 заяв, трема було складати конкурсні іспити. Влітку при університеті були спеціяльні курси підготови до цих іспитів. На літературний відділ було вступити легше, ще легше — на історичний.

Майже всім студентам у групі, де вчилась О. Буревій, було по вісімнадцять років. Фахові дисципліни викладали на високому рівні і треба було добре попрацювати, щоб скласти іспити. Всякі „Основи марксизму-ленінізму" та „Історія Ве-Ка-Пе-бе" забирали більше годин, ніж фахові курси. Студенти ставилися до політичних курсів несерйозно. Наприклад, по черзі складали конспекти певних розділів, а тоді в різних обгортках давали викладачеві ті самі праці.

Великої ваги набув спорт. Якщо хтось не склав іспиту з спорту, позбавляли стипендії. Добрі спортсмени діставали в студентській їдальні кращі обіди. До університету переманювали спортсменів з інших інститутів, хоч ті спортсмени не були на доброму академічному рівні.

Посилювалась русифікація. Серед студентів провели голосування: якою мовою вони хочуть щоб були виклади: російською чи українською. Більшість проголосувала за українську.

Оксана Соловей

Далі прочитала свої спогади Оксана Соловей, яка вступила на фізико-математичний факультет Харківського університету 1936 року, а закінчила його 1941 року. В той час в університет переважно вступала молодь, випускники середніх шкіл.

В перший день студентів привітав фізик світової слави Лев Ландау, який працював в Українському Фізико-Технічному Інституті (після війни слово „український" з назви інституту випало). Слухати викладів Ландав О. Соловей не довелося, бо незабаром його перевели до Москви, де він працював під керівництвом Капіци. Пізніше його заарештували, але Капіца визволив з тюрми.

До студентів були високі вимоги. З шестидесяти студентів у групі, де була О. Соловей, закінчило університет п'ятдесят, решта відсіялась. Майже всі виклади були російською мовою. Протягом п'ять років лише три курси читали українською мовою. Зокрема один з курсів математики українською мовою читав доцент Хома Рябокінь. У грудні 1937 року його заарештовано, але в 1939 році випустили. Коли Рябокінь незабаром захищав свою кандидатську роботу, то авдиторія була заповнена студентами, які не зговорюючися, прийшли його привітати.

Розмовна мова між студентами майже завжди була російська. Одного разу комсорг спитав О. Соловей — чому вона завжди з кількома своїми знайомими говорить українською мовою. Коли вона подала звіт з лябораторних вправ українською мовою, викладач сказав, що він не розуміє багатьох слів і тому не може їй поставити доброї оцінки.

Студенти не говорили на політичні теми. Коли гурт студентів почув з радіо про смертний присуд Тухачевському, жадних коментарів не було. Мовчали про масові арешти в 1936-37 роках. З університету виключили кількох дітей заарештованих.

Останній іспит кляса Оксани Соловей складала уже під час війни.

Надія Світлична

Наприкінці виступала Надія Світлична, яка училася у Харківському університеті в роках 1953-58 на філологічному факультеті. Цей факультет поділявся на три відділи: український, російський і клясичної філології. Частина студентів опинилася на українському відділі, де училась Світлична, випадково: просто не змогли вступити на інші факультети. Студенти мали переважно по 17-18 років, старшого віку були чоловіки, які прийшли з військової служби. Переважали дівчата, всього на курсі разом із Світличною училося чотири хлопці. На молодшому курсі учився Григор Тютюник (уже покійний), який пізніше став видатним письменником.

Поміж собою студенти говорили і по-українському, і по-російському. Приблизно половина студентів була з провінції. Сільські — дуже відрізнялися від міських.

Деякі викладачі української мови і літератури були дуже добрі. Лекції з політичних дисциплін читали російською мовою. До практичної роботи готували слабо: за п'ять років був лише один місяць шкільної практики.

У січні 1954 року університет брав участь в урочистому святкуванні трьохсотріччя так званого возз'єднання України і Росії.

„Ніяких сумнівів у мене тоді не було — сказала Н. Світлична — я належала до 'телячого покоління'. Сприймала як правду все, що вчили в школі".

Комсомолкою Н. Світлична не була, свою активність спрямовувала на наукову працю. 1955 року, до 150-тиріччя Харківського університету підготувала доповідь: „Роля Харківського університету в розвитку української фолкльористики". Брала участь у праці діялектологічної і фолкльористичної комісії: їздила по селах, записувала говірки. З фолкльором було тяжко. Українських пісень по селах було мало чути. Гучномовці годували російським „ширпотребом". Для дипломної праці взяла тему: „Топонімічні назви Старобільського району Луганської області" — вивчала назви сіл.

(Закінчення на стор. 4)

ДЕЛЕҐАТИ Й ДЕЛЕҐАТКИ НА 30-ТУ КОНВЕНЦІЮ УНС! ПАМ'ЯТАЙТЕ І ВИКОНАЙТЕ ВАШ ДЕЛЕҐАТСЬКИЙ ОБОВ'ЯЗОК: ПРИДБАТИ ДЛЯ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ У ПЕРЕДКОНВЕНЦІЙНОМУ ЧАСІ ТРАДИЦІЙНО „ДЕЛЕҐАТСЬКУ ДЕСЯТКУ" НОВИХ ЧЛЕНІВ! ВАШ ГОЛОС НА КОНВЕНЦІЇ БУДЕ СИЛЬНІШИЙ І ПЕРЕКОНЛИВІШИЙ, ЧИМ БІЛЬШОЮ КІЛЬКІСТЮ НОВИХ ЧЛЕНІВ ВИ ЗМОЖЕТЕ ЙОГО ПІДДЕРЖАТИ!

Д-р Джеймс Мейс...

(Закінчення зі стор. 1)

— тобто „воля Божа", — в Україні в ті роки урожай був лише трішки менший, ніж попередніх років, але у населення було брутально і безпрецедентно в історії забрано все зерно, весь хліб, весь харч, тобто створено штучний голод, від якого загинули мільйони селян.

Цей страшний злочин проти людськости півстоліття тому тепер настав час виявити і науково описати, що і хоче д-р Мейс зробити. І тут велику допомогу й особливий досвід він має, від українців, зустрічаючи по різних українських поселеннях свідків того жахливого лихоліття, або нащадків тих жертв; від них він довідується дуже цінні інформації. Джерелом інформацій для д-ра Мейса є також нечисленна, але добра українська література на тему голоду, хоч цей вчений має певні застереження до „емоційних назв" для солідних праць про голод, навіть нехай і публіцистичних, як наприклад, „Москва слозам не вірить", „Біла книга про чорні діла Кремля" та подібні назви, які „дискваліфікують" — він каже — таку працю — саму по собі вартісну — негайно в очах західнього дослідника.

Називаючи інші матеріяли, теж і англомовні, писані таки самими американцями, д-р Мейс спинився на неоціненних друкованих скарбах Наукового Товариства ім. Шевченка, де він знаходить тепер багато матеріялу — у старих пресових органах тієї доби. Там є матеріял про голод в Україні в 1932-1933 роках. Довідується він дещо з російськомовної літератури та теперішньої совєтської, і хоч ця остання дуже пропаґандивна і пофальшована, все таки в дечому совєти сказали більше, ніж хотіли.

Голод в Україні не тільки наслідок колективізації, яка була завершена вже в 1932 році, а це був прямий наслідок „викачування зерна" в селян поголовно, починаючи спочатку з багатших, заможніших, потім грабуючи т. зв. середняків, щоб врешті-решт вдарити загально по всіх селянах в Україні. „Ступневість" такої викачки зерна, здається, була проведена для того, щоб певна частина населення — комнезамщики — співпрацювала з присланими з неукраїнських переважно міст „тисячниками", політруками з ҐПУ та іншими „комсомольцями-активістами".

Забирали в населення зерно, шукали його, проколюючи землю залізними піками. Де була м'яка, бо перекопана, тож копали там, щоб знайти сховане зерно, що його ховали, рятуючись від голоду, який, — селяни розуміли це, — мав наступити. І цих селян, що ховали для себе їжу, представляла совєтська влада, як якихось „архизлочинців-шкідників" тільки за це. Тоді розумієш, яке страшенне спустошення в умах і душах підсовєтських людей, підтримувачів режиму, створила совєтська система, і тоді також самозрозумілими стають всі дальші „пожирання" одні одних, що, зокрема спостерігалося в кінці 30-их років, коли почали брати тих, що „брали" перед тим.

Викачка зерна відбувалася одночасно з вивозом заможнішого населення на Сибір, тих, що чинили або могли чинити спротив. Коли наступив голод, озброєні вояки не пускали голодних людей вимандровувати з місць голоду, на яких вони мали погинути з волі влади. „Їхати до Росії, — казав д-р Мейс, — не можна було, бо скрізь стояла озброєна сторожа". Був скрізь жах і насміх. Хоча б розреклямована візита Еріо (прем'єр-міністра Франції в 1932 році) в Харкові, коли йому сказали, що обдерті безпритульні насправді „артисти-студенти"... Тут Дж. Мейс розповів про статистичні обрахунки С. Максудова, який досі підрахував, що населення СССР зменшилося під час голоду на 8,5 мільйона людей, а з того на Україну припадає 75 відсотків. Це число не включає в себе вивезених і засланих, і воно ще не остаточне.

Божевільне потягнення Сталіна з колективізацією, голодомором і масовим вивозом, одначе, мало сталінську логіку — це була відповідь Сталіна на національне питання.

Коли д-р Мейс студіював добу Українських Визвольних Змагань, то бачив, що Україна, безпрецедентно, могла встоятися в боротьбі три роки, без жадної допомоги збоку, хіба що з перешкодами від усіх і вся, бо на Україну, її загарбати й грабувати, сунули всі. „Тож сила українського незалежницького стримління була значно більша, ніж ми її собі уявляємо", — казав цей американець-науковець, — і большевикам приходилося дуже тяжко боротися з українським „бандитизмом". Вистачить перечитувати пресу того часу, щоб це ясно бачити. Тому голодова облога України — це була боротьба Сталіна і сталіністів з українською незалежністю.

Про це свідчить і рік 1921. Тоді також „викачувала" російсько-комуністична північ хліб з України, бо Ленін бачив Україну як джерело зерна і він знав теж, що без України не встоятися новій комуністичній Росії.

Тоді, в 1921 році, Москва ще була заслаба, щоб звести остаточний бій з Україною, з українським націоналізмом, селом і селянином. Тоді Москва мусіла відступити, щоб поновити свій наступ, лобову атаку десять років пізніше: знищити українське село большевики спромоглися аж в 1933 році. Бо перед тим відступ Москви позначився періодом українізації, що якраз наступив у цьому ж проміжку часу, після голоду 1921 року. Тоді Михайло Грушевський, Юрій Тютюнник та багато інших діячів повернулися в Україну з закордону будувати її державно й творити її культуру. Це був культурний ренесанс України.

З великим знанням справи говорив далі цей молодий учений про культурний процес в Україні, де появилися такі імена, як Волобуєв, Шумський, Хвильовий, Скрипник, Довженко, Лесь Курбас, Микола Куліш і інші. В цей час існував начебто діялог і в самій КПСС, де був „ухил" правий (Бухарін) і лівий (Троцький), де можна було вимагати відкликання Кагановіча з його посту в Україні; і націонал-комунізм Скрипника прийшов на зміну „інтернаціоналізмові". Скрипник — націонал-комуніст — бажав багато: хотів перегляду кордонів поміж Росією і Україною, хотів творити український пролетаріят, українізувати міністерства, створити протекторат над українцями поза межами України в СССР і багато дечого іншого, включно з запозиченням певних латинських літер для означення звуків дз, дж. Це переконало Сталіна і таких як Сталін, що „як вовка не годуй, а він все в ліс дивиться", що які комуністично настроєні не були б українці, а вони все ще самостійники. Та обставина, що в українцях загніздився міцно „антисоціялізм", „антикомунізм", було в сталіновому переконанні достатньою причиною, щоб знищити „гідру" українського націоналізму, тобто українського патріотизму.

Коли знищено насправді українську національну еліту? В цьому питанні д-р Мейс відрізняється від деяких українських дослідників голоду 1932-1933 років, уважаючи, що українську національну еліту знищено перед голодом, а не після голоду. Ті одиниці з української еліти, що залишилися, вже не були національною елітою, лиш „радянською" інтеліґенцією.

Взагалі, вивчаючи ставлення до села в Росії і в Україні, разюче впадають інакшості. В Україні все було обмотане сіткою ҐПУ (Державне Політичне Управління); цього в Росії не було. До речі, та аґентура ҐПУ була переважно неукраїнська, бо рекрутувалася з міст, а це значить з — населення міського, що переважно було неукраїнське.

Широко зупинився доповідач на політичних судових процесах, розрізняючи і тут, що не всі заарештовані були оскаржені у приналежності до СВУ і СУМ, а вибиралися взагалі українські інтелектуальні сили, арештовувалася вся українська інтеліґенція під тим чи іншим претекстом. І звичайно, в центрі розгрому було село. Сюди, на село, скерувалася вся увага влади: викачка зерна, заборона будьщо довозити в села і не випускання людей їхати з сіл, рятуючи себе. Були бунти т. зв. „бабські бунти", спротив цим жахливим мірам винародовлення, але владі вдалося з тим усім справитися.

Ось Постишев у 1933 році оголосив, що з України зроблено „взірцеву совєтську республіку". Вже перед великим голодом Україна тотально втратила свою еліту. Такої операції не зазнала ніколи Росія. Українська „державність", що була виштовхнута на село, знищена була дощенту.

Доповідь викликала чимало запитань: Як сталося, що він не-українець, дає свій час, знання і вміння для українців? Д-р Мейс відповів: професор Шпорлюк скерував його у цей напрямок. Студіюючи совєтознавство, він мусів спинитися на фактові, що більша частина совєтського населення неросіяни, а Україна найбільша неросійська республіка. Його зацікавлення Україною ще більше зросло після прочитання праць Ярослава Білінського, зокрема про „Другу совєтську республіку", і також те, що вся справа голоду така неймовірна, що він вирішив прослідкувати, як це так сталося, що на Заході про це стоїть суцільна мовчанка.

Тут д-р Мейс відповів і на друге питання, як це так, що Захід так пересадно цікавиться голокостом жидівського народу при камінному німуванні про страшний український голокост? Тут зібрані почули відповідь, що академічні американські кола, традиційно ліві, і уважають, що лівий тоталітаризм не може робити зла, а тільки правий тоталітаризм є злий і геноцидний. Крім того, уважає д-р Мейс, що популяризації жидівського голокосту сприяло те, що війська альянтів вступили в ті жахливі кацети і побачили на власні очі, в „в Совєти ніхто не вступав і воочію нічого не побачив". Та й свідків багато лишилося по німцях, а там, в Україні, мало вижило, а ті що вижили, мусять мовчати. Якщо було, що хтось із Заходу їхав до СССР, він підписував папір, що нічого не розголошуватиме, що б він там не побачив. І західня правдомовна людина „дотримувала слова" і не пошкодила совєтам своїми свідченнями, ані не шкодила своїй кар'єрі. Зворот наступив з Хрущовським розвінчанням Сталіна й сталінізму. Звичайно, писали й пишуть про цю голгофу свою українці, але їх мало хто слухає. В додатку все, що писали на тему голоду українці, було таке емоційне, що „відштовхувало" людей Заходу, які більш стриманіші в цьому відношенні.

Серед інших питань і реплік були цікаві (і широкі) виступи двох очевидців голоду — Олекси Калиника і проф. Петра Самійленка. Особливо виступ О. Калиника з інтересом вислухав д-р Мейс, бо він читав дві книжки цього українського автора „Що несе з собою комунізм?" і „Комунізм — ворог людства". Хоч і тут д-р Мейс мав застереження до „емоційности заголовків" цих праць, хоч він і розуміє, чому вони такі, а не інакші.

Дж. Мейс відповів влучно і на закид О. Калиника, щоб не було „ґльорифікації" українських комуністів у плянованій книзі „Великий голод". Д-р Мейс сказав, що він не плянує ніяких ґльорифікацій, бо не пише памфлету ні „за" ні „проти", але навіть українські комуністи чинили спротив Росії, якщо не проти колективізації, то проти русифікації. В цьому відношенні вони були все таки носіями українськости, не зважаючи на їхній комунізм. І вони були поголовно знищені ще тоді. „Скрипник і Хвильовий може не належать до Пантеону українських патріотів-героїв, але вони були заборолом проти русифікації".

На питання, куди було вивезене зерно, чи в Росію чи за кордон? — була відповідь, що чимало його повезено закордон і в Росію, а ще більше — згноїли під охороною військ таки в Україні, аби лиш воно людям не дісталося.

Чому Дж. Мейс пише про це, якщо і так пише свою книгу Роберт Конквест? Відповідь: як і з жидівським голокостом, так і з голокостом українським — сама колосальність злочину вимагає більшої кількости праць. Ось він сам пише. Нехай пишуть і інші. Тема і загинулі мільйони душ на всі ці пам'ятки собі заслужили.

Після доповіді пощастило відбути коротку розмову з С. Максудовим, який допомагає проф. Р. Конквестові та співпрацює з Дж. Мейсом.

С. Максудов (він же Алексaндер Бабёнышев) математик народився в 1938 році; фахівець по статистиці, і компюторському програмуванню, лише з минулого літа опинився на Заході. Тут він вже працює в американській установі в Бостоні за своїм фахом математичної статистики і програмування.

Походження він кубансько-жидівського. Батько Петро кубанець, дід Павло був кубанським козаком. Мати Максудова Сара Емануїловна лишилася вдовою з малою дитиною під час війни, коли загинув батько. Проживала родина на Північному Кавказі і в Ростові-на-Дону, де й народився С. Максудов-Бабйонишев. Більшість часу він жив у Москві, звідки йому запропонували виїхати до Ізраїля через його пов'язання з Андреєм Сахаровим.

Разом з двома авторами Печуро і Пертом А. Бабйонишев приготував „Сахаровский Сборник", збірник на пошану відомого академіка-лавреата і дисидента, в його 60-річчя. Збірник появився в „Хроніці" в 1981 році.

Через ці контакти з Сахаровим і навіть кілька поїздок без дозволу влади на побачення зі засланими Сахаровими в Ґорький, Максудов став „небажаною людиною" в Совєтах і його „видворили".

Приїхавши до Америки, він влаштувався на працю в Бостоні, бо там уже проживав син Сахарова Янкелевич. Через Лева Копелєва — спільного знайомого, С. Максудов-Бабйонишев дістався до УНІҐУ, де розпочав опрацьовувати демографічні дані про Україну і голод 1932-1933 років, з чого незвичайно радіє д-р Дж. Мейс, уважаючи це своєю великою удачею.

Про схему Максудова, випрацювану для свідків великого голоду, вже писала „Свобода" в ч. 68 з суботи, 10-го квітня, під назвою „Проєкт опиту колишніх мешканців України та сусідніх територій". Обидва оці учені закликають свідків відгукнутися за цим пляном для того, щоб свідчення якнайбільшого числа очевидців вони могли взяти до уваги під час обрахунку українських людських втрат в роках 1932-1933. Це потрібне цим двом дослідникам, щоб плянована праця про „Великий голод" була найбільш вичерпна і точна щодо числа жертв голодової облоги України.

Наступного дня, в понеділок, 5-го квітня, д-р Мейс, у товаристві гостя з УНІҐУ екзекутивного віцепрезидента ФКУ Богдана Тарнавського і мецената ФКУ Анни Іванів, відвідав Головну Канцелярію УНСоюзу та редакцію „Свободи" і тут провів розмови з Екзекутивою УНС та редакторами щоденника. Як відомо, УНСоюз частково фінансує видання книги д-ра Р. Конквеста.

Помер Василь Фединець

Маямі, Флорида. (П. Стерчо). — В середу, 21-го квітня 1982 року, в ранніх годинах у шпиталі в Маямі Біч помер на удар серця на 93-му році життя Василь Фединець. Похоронні Богослуження відбулися у суботу, 24-го квітня, в церкві св. Василія Великого в Норд Маямі, а по перевезенні тлінних останків до Юніонтавну, Пенсильванія, о. д-р шамбелян Василь Шереґій поховав на цвинтарі Сестер Василіянок на горі св. Мокрини в понеділок, 26-го квітня.

Св. п. Василь Фединець — це один з „останніх могіканів" з-поміж найвидатніших діячів всестороннього карпато-українського відродження з часів поміж двома світовими війнами. Був він директором Підкарпатського банку в Ужгороді, що мав філії в Мукачеві, Берегові, Хусті та інших містах Закарпаття, чоловим співосновником якого був св. п. о. Августин Волошин.

Василь Фединець, син селянина з Великого Раківця на Закарпатті, був прикладом того, як селянський син власними намаганнями ще за Австро-Угорщини закінчив торговельні студії в Фіюме (а його брат — медицину).

Св. п. В.Фединець залишив у смутку також уже у старшому віці дружину Маґдалину, з роду Хірів, рідну сестру єпископа Олександра Хіри, ординарія Мукачівської єпархії греко-католицької Церкви, який все ще карається в Сибіру.

патських українців поміж двома світовими війнами до т. зв. „русинської" течії, очолюваної Владикою Олександром Стойкою, але політично вважав федерацію підкарпатських русинів, словаків і чехів корисною для карпатських українців. Тому навіть після Другої світової війни входив він у склад відновленої в Америці Ради Вільної Чехо-Словаччини, зокрема під час свого перебування в Гемилтоні, Канада. Після переїзду на постійний побут до Маямі, Флорида, В.Фединець прийшов до переконання, що політично Карпатська Україна є складовою частиною соборної України й у цьому дусі опублікував він свої цікаві спомини на сторінках торонтонського „Вільного Слова" в 1978 році під редакцією д-ра Степана Росохи.

Спочилий постійно цікавився долею карпатської вітки українського народу, й авторові цієї згадки було надзвичайно приємно особисто подивляти його запал у цьому відношенні саме рік тому в гостинному домі Єлисавети й Степана Росохів. Тоді, на 92-му році життя, св. п. Василь оповідав епізоди з рятування ним Підкарпатського банку від загрози упадку або повного опанування його чехами.

Відійшов у вічність великий подвижник господарського піднесення своєї вужчої батьківщини Срібної Землі.

З музейної хроніки в Чикаґо

Немає сумніву, що українська писанка втішається великою популярністю. У великодній сезон пишуть про неї всі англомовні газети, показують на телебаченні й повідомляють через радіо. Крім цього, не бракує окремих монографій, присвячених цій ділянці народного мистецтва.

Все ж таки, Управа Музею, заохочена зацікавленням деяких чикаґських громадян, влаштувала виставку і показ писання писанок, що його перевела відома у тій ділянці мисткиня Віра Самиця в днях 27-28-го березня та 3-4-го квітня ц.р.

Відвідувачі мали змогу оглядати не лише збірку музейних писанок, але пригляда тися й насолоджуватися красою й чаром писанок у виконанні самої мисткиніна курячих, качиних, гусячих та струсячих яйцях.

У той час, коли одні подивляли красу нашої писанки, інші приглядалися рисуванню писанки. Показ був практичним і теоритичним та переводився дуже ефективно і повчаючо українською і англійською мовами. Музейна хроніка збагатилася ще одною сторінкою морального і матеріяльного успіху, що його завдячуємо Вірі Самиці, яка не лише вміло, майстерно і жертвенно (чотири дні) перевела цей показ для зацікавлених, але також передала чек у сумі 50 дол. на потреби Музею.

Е.Басюк

Ділимося болючою вісткою, що 26-го квітня 1982 року відійшла від нас у Вічність у розквіті молодого життя, на 36-му році, наша Найдорожча і Невіджалувана

ДРУЖИНА, МАМА, ДОНЬКА, СЕСТРА, ВНУЧКА, БРАТАНКА, СИНОВА І БРАТОВА

бл. п.

ОЛЕНКА ЛЕСЬКІВ САВИЦЬКА

з дому ВІРЩУК

маґістер економічної адміністрації, молода суспільно-громадська діячка, членка Союзу Українок Америки, членка Українського Музею, активна членка Українського Інституту Америки, пластунка, активна у Батьківському Кружку Школи Українознавства у Ню Йорку і голова Організаційного Комітету Української Жіночої Конференції.

ПАРАСТАС буде відправлений в п'ятницю, 30-го квітня 1982 року, о год. 8-ій веч. в похоронному заведенні Литвин і Литвин, 1600 Stuyvesant Avenue, Union, N.J.

ПОХОРОННІ ВІДПРАВИ — в суботу, 1 травня 1982 р., о год. 8:45 рано у цьому ж похоронному заведенні. СЛУЖБА БОЖА о год. 9:30 ранку в церкві св. Івана Хрестителя в Нюарку, Н. Дж. при Сенфорд Аве., а відтак на український православний цвинтар св. Андрія в С. Бавнд Бруку, Н. Дж.

Горем прибиті:

чоловік — ЮРІЙ
діти — ХРИСТЯ І ДАНИЛО
родичі — МАРІЯ І ВОЛОДИМИР ВІРЩУКИ
сестра — ІРЕНА ВІРЩУК
бабця — СТЕФА ПОВАЛЯЧЕК
дідо — МИХАЙЛО ВІРЩУК
стрийко — РОМАН ВІРЩУК з дружиною
тесті — ТЕОДОЗІЯ І ЗИНОВІЙ САВИЦЬКІ
шваґерка — ГАНДЗЯ САВИЦЬКА МИЦАК з чоловіком ЮРІЄМ
родина — МАКИ
родина — ЛЕСЬКОВИХ І РУДАКЕВИЧІВ
Ближча і дальша Родина

Великі пожертви крови сторонніх людей давали надію на Оленки видужання. Тому, замість квітів проситься Memorial gift of a Blood Donation in the memory of Olenka Savyckyj, LDS Hospital, Salt Lake City, Utah, where she struggled for life. Blood donations may be made at any hospital Blood Bank Center that participates in such a transfer, **або проситься пожертви на Союз Українок Америки — Фонд Олени Лотоцької. Покійна Оленка була від молодих літ членкою СУА, де останньо стала душею нових плянів цієї організації.**

До статті...

(Продовження зі стор. 2)

Е. Скоцка, то може він краще зрозумів би тематику опрацьовання, методу і ціль на що я призначив декілька років виснажуючої праці.

Під кінець 40-их років українське життя у Вашінґтоні, як і по цілій Америці занепадало; щойно нове поселення його оживило і скріпило. До 1949 року не було тут ні одної української парохії, а тепер їх є аж шість: всього одне товариство „українсько-американське" (а не так, як Є. Скоцко подає), а тепер їх аж 32, не було ані передшкілля, ні школи українознавства. Коли у 1950 роках Об'єднання українців Вашінґтону приготовляло Шевченківський концерт, і наш церковний хор був запрошений до участи, то я, як диригент, мусів дуже обережно впливати на співаків, які були переважно дітьми старої іміґрації, щоби вони схотіли заспівати на концерті; бо українські американці узнавали лише церкву, а один впливовий співак навіть сказав до мене: „професор, ніщо більше як спів у церкві". Тому мій вислів у публікації „що багато наших людей, які приїздили на працю до Вашінґтону з інших міст, але не включилися в українське церковне і громадське життя, якого властиво ще тоді у Вашінґтоні не було" — правильний.

Тепер, коли я опрацював географію українців Великого Вашінґтону, було б корисно, якби хтось піднявся опрацювати історію українців Великого Вашінґтону, де були б насвітлені різні аспекти українського життя у столиці Америки, в цьому і мови.

Закид, що я поступив нерозсудливо, опрацьовуючи для 1958 року мапу лише однієї парохії, не має ніякої основи. Я мав зібрані вже колись матеріяли для української католицької парохії які тепер використав, щоби хоч до якоїсь міри показати ріст і поширення українських поселень у Великому Вашінґтоні. Про неповний образ поширення українців у 1958 році (через невключення парохіян Православної і Закарпатської Церков) пишу на стор. 10/11 моєї географії; отже, це не була тенденційна робота. Трудно було авторові роздобути інформації від наших парохів для мапки 1978 року. Коли я звернувся у цій справі до тодішнього секретаря православної громади за списком парохіян, то з місця я отримав відмову, а до того ще й поучення, а це якими українцями я буду займатися й опрацьовувати. Також не отримав я обіцяного списка парохіян і від Закарпатської Церкви. Тоді то залишалось докладно переглянути телефонні книги та виписати українські прізвища з адресами та телефонами, і в цей спосіб доповнити опрацьований вже список. Телефонувати й запитувати кожного невідомого про національну приналежність не було потреби ні цілі, бо не таке було завдання моєї праці. Моєю ціллю було винайти скільки маємо у Вашінґтоні „активних" українців, а скільки нас пропало і пропадає, а головно молоді, яка, не отримавши вдома належного виховання, вирікається свого оточення та зникає між чужими.

Моя книжечка, яка появилась у 300 примірниках, була призначена для поширення серед українців Великого Вашінґтону. Є. Скоцко її отримав, заплатив за неї в скорому часі (за що йому велика дяка), а тепер написав свою критику у нашому щоденнику „Свобода", за що я повинен бути йому до певної міри вдячним, бо розреклямував мою першу того роду публікацію, на якій можуть взоруватись дослідники українських поселень у других містах, як на це вказав присутній на конференції ректор УВУ, проф. В. Янів.

Критика Є. Скоцка — суб'єктивна, не обоснована на ніяких доказах. Навіть у своєму історичному виводі автор не показує скільки українців жило тоді у Вашінґтоні, яка була їх розмовна мова, й де їхні діти.

Крім цієї опублікованої критики, автор книжечки отримав ще-листовні й усні від інших осіб, які в загальному є прихильні. Оксана Городецька була здивована, що того роду книжка не мала „копірайт"; Михаїл Косців (нащадок старої іміґрації), Великий лицар „Лицарів Колюмба", у довгій листівці дає свої конструктивні критичні завваження, а закінчує ствердженням, що публікація вимагала великого зусилля, і що треба її доцінити...робота була добре виконана; д-р Ярослав Ґелета ґратулює за розділ „Змінені українські прізвища"; усно ґратулював мені за публікацію мистець Мирослав Григоріїв; Кир Роберт благословить мою працю для українського народу; Кир Мирослав Марусин цінить мою книжечку як вельми цікаву і придатну; о. митрат Василь Макух допису: „...висилаю чек за прислану мені книжку й ґратулюю за солідне її опрацювання. Бачу, що й моє прізвище попало у книжку... Якщо б так інші міста з більшим скупченням українців (русинів) мали видані подібні книжки, то ми більше про себе знали б кілько нас й що ми представляємо"; а проф. Леонід Рудницький, науковий секретар НТШ пише: „Дозвольте перш усього висловити Вам мої щирі ґратуляції з приводу доброго відгуку на Вашу працю про українців у Вашінґтоні...".

Я вдоволений, що своєю публікацією осягнув і другу ціль, бо не лише підтримав свідому Вашінґтонську громаду, але й зрушив амбіції вже дрімаючої частини нашої інтеліґенції. Тому, що Є. Скоцко розреклямував мою книжечку, то може знайдеться хтось, що схоче її набути і прочитати. Залишилось ще до диспозиції кільканадцять примірників, які пошта не доручила і деякі громадяни й організації не приняли. Долучуючи чек на 6 долярів, належить писати до: Shevchenko Scientific Society Study Center in Washington 3504 Duke Street College Park, MD. 20740

„Харківський університет..."

(Продовження зі стор. 2)

На закінчення доповіді Світлична сказала, що фахівців української мови і літератури тепер на Україні забагато. Коли її група кінчала університет, випускникам пропонували їхати до Узбекістану викладати російську мову. Поїхали деякі українці і ті, хто випадково потрапив на відділ української філології.

Світлична дістала призначення на Донбас, працювала на півставки. Потім була директором двозмінної школи робітничої молоді в Донбасі.

Під час конференції влаштовано виставку, присвячену Харківському університеті, що її зорганізувала Оксана Радиш; матеріяли зібрали колишні студенти.

Товариська зустріч з перекускою відбулась після конференції з ініціятиви харків'янки Варвари Луківни Бакало. Допомагали добровільці, які походять з різних міст України.

Ще одна спроба...

(Продовження зі ст. 2)

конференціях і практичних лекціях і показах. Перед конференцією уряд КНР віддав 58,000 квадратових миль надійних теренів під складання оферт закордонними фірмами. З огляду на те, що велика кількість закордонних нафтових фірм переводила на підставі договору з китайським урядом розшуки й пробні буріння, деякі з них зразу підписали свої оферти. Багато інших заповіли складення оферт у найближчому часі. Після того вже напередодні конференції уряд передав ще додаткових 16,500 квадратових миль прибережних теренів на складання оферт закордонним фірмам.

Після першої невдалої фази імпровізованих заходів для піднесення й розбудови господарського життя, Китай входить в другу, більш плянову, методичну — обраховану на реальні фактори й хоче оминути помилок першої фази. Величезна увага присвячена енерґетичній проблемі вказує на те, що китайські чинники з одного боку хотять поставити свою енерґетичну базу, без якої не може бути значнішої господарської розбудови країни, бо вона не має фінансових засобів для закупу більших кількостей ропи, а з другого боку продукцією нафтової ропи зі заповіджених багатих нафтових резерв вони плянують придбати фінансові засоби на оплату принаймні частини імпортованих машин, технології й інших товарів, а насамперед пшениці, якої ще довгий час бракувало в Китаї.

Нова спроба КНР вийти з господарських трудноців краще приготована й зорганізована, як попередні. Вона також відбувається у багато кращих внутрішніх і зовнішніх умовах і тому вигляди на її успіх багато кращі від попередніх.

ПРОПУЩЕНО РЯДОК

У статті А. Камінського „На маргінесах комсомольського з'їзду", надрукованій у щоденнику з вівтірка, 27-го квітня, у сьомому параграфі випущено один рядок, що звело два окремі речення в одне. Поправлене речення таке: „(Пастухов) показав пальцем і на недоліки та комсомольські недотягнення в стосовних царинах, як наприклад, — на ,економічне необґрунтування' щонайменше п'яти з 27-ми розділів згаданої програми..." — Ред.

Ще про есей...

(Закінгення зі стор. 2)

кого думання, в перемозі над тими вадами, що їх витворила в нас історія і які стали психологічними перешкодами стати нам нацією-державою. Признаюся, що я сподівався, що виховники Пласту, СУМА, ОДУМ-у та учителі наших шкіл підхоплять деякі ідеї з мого есею і почнуть влаштовувати дискусії, панелі, семінари над питанням „громадянського виховання" тобто — як усунути ворожість між українцями, як витворювати почуття взаємного довір'я, привчати до співпраці, толерантности до різниць між нами тощо. Наші професіоналісти: психологи, соціологи, педагоги, могли б брати участь у таких дискусіях чи допомагати організувати програми „громадянського виховання". Я сам, як клінічний психолог, що вже понад 20 років керує програмами перевиховання певної категорії американської молоді, дуже радо хотів би передати свій досвід нашим виховникам. Не знаємо, чи такі семінари колись відбудуться.

Покищо на запитання Д. Степаняк лише скажу, що кожний з нас може добавляти до психологічного сцілення нашої спільноти й допомогти в перемозі над важкою спадщиною бездердавности. Перш усього треба собі ясно і конкретно усвідомити, в чому полягає наша психологічна бездержавність, та які її історичні причини. В тому сенсі мій есей міг би бути допоміжним. Раз усвідомивши собі стан, треба конкретними заходами усувати вади і плекати конструктивні громадянські чесноти.

Які це заходи? Треба плекати приязні особисті, товариські взаємини з українцями з різних земель, різного віровизнання або без віри, різних політичних поглядів, різного рівня національної свідомости. Треба виховувати власних дітей і внуків у довір'ї до інших українців, привчати їх пізнавати осяги усіх українців, а не лише партійних однодумців батька чи матері, привчати гордитися ними. В громадсько-політичному житті треба плекати цей сам етос згоди і співпраці. Це значить, треба мати громадянську відвагу вимагати такої настанови від свого власного політичного середовища. Якщо б, наприклад, Визвольний Фронт почав би трактувати всіх українців, які є їх противниками (не ворогами!), як рівноправних і рівновартісних українських патріотів, якими ці всі інші вважають членів Визвольного Фронту, не було б розбрату між нами, не було б двоєвладдя, а була б взаємна пошана і тривка база до співпраці й рівночасно запорука, що наші визвольні змагання будуть успішні.

Якби Д. Степаняк вдалося створити такий стан взаємин між Визвольним Фронтом і рештою суспільности — це була б її велика історична заслуга.